

स्वागत एवं नमस्कार

अम्बिका प्रसाद पौडेल,

जि.व.का. तनहुं

जिल्लाको वस्तुगत अवस्था

जिल्लाको भू-उपयोगिताको अवस्था

जिल्लाको जम्मा क्षेत्रफल : १,५४,६०० हे.

कृषि क्षेत्रको कूल क्षेत्रफल : ६३९४६.० हे. (४१.३६%)

मैदानी खेतियोग्य जमिन :: १५७२७. हे.

गराप्रणालीको खेतियोग्य जमिन : १३३५३.०

भिरालोप्रणालीको खेतियोग्य जमिन : ३२३८४.०

वंशीहरुको खेतियोग्य जमिन : २४८२.०

वन क्षेत्र : ७८,१११.२२ हे (५०.५२%)

भाडी वुट्यान क्षेत्र : ६३९६.०

घना वन क्षेत्र : ७१७१५.२२

अन्य क्षेत्र : १२,५४२.७८ हे. (७.६६%)

चरनक्षेत्र : ४३०६.० हे

नदि तथा वगर क्षेत्र : ४४००.० हे.

वसोवास क्षेत्र : ३८३६.७८ हे.

जिल्लाको वस्तुगत अवस्था

- हस्तान्तर भएको सा.व.संख्या ५९५ वटा
- हस्तान्तर भएको सा.व.क्षेत्रफल : ४०,६७८.४८हे. (५२.०७ %)
- प्रत्यक्ष लाभान्वित घरधुरी : ५७,५५६ (दोहोरिएका समेत) वटा
- प्रति समूह औषत वनको क्षेत्रफल : ६८.३६ हेक्टर
- प्रति समूह औषत घरधुरी : ९६.७३
- प्रति घरधुरी औषत सा. वन क्षेत्र : ०.७१ हे.
- महिला सा.व. संख्या : १७ क्षेत्रफल : ३७६.७२ हे.
- कबुलियती वन : ४७० वटा, क्षेत्रफल : १९७४.८५ हे.
- धर्मिक वन : ५ वटा, क्षेत्रफल : १३.९३ हे.
- निजी वन दर्ता : ७४ वटा, क्षेत्रफल : २१.२२ हे.

समुदायद्वारा व्यवस्थापन भएको वन : ४२,६६७.२६ (५४.६२ %)

संचालित कार्यक्रमहरू

- सामुदायिक तथा कवुलियती वन विकास कार्यक्रम
- वृक्षसुधार, वन सम्बर्धन तथा निजी वन विकास कार्यक्रम
- राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम
- हरियो वन कार्यक्रमको सहयोगमा संचालित कार्यक्रमहरू

चालू आ.व.०७२/७३ को स्विकृत कार्यक्रम बजेट, खर्च र प्रगती

रु. हजारमा

कार्यक्रमहरु	चालू बजेट	पूजीगत बजेट	जम्मा बजेट	चालू खर्च	पूजीगत खर्च	वित्तीय प्रगती %	भैतिक प्रगति %
सामुदायिक तथा कवुलियती वन विकास कार्यक्रम	२४७२	३३३१	५८०३	२४४६.७२५	३२७३.२३०	९८.५७	१००
राष्ट्रिय वन विकास तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	०	८३०.०	८३०	०	८३०	१००	१००
वृक्ष सुधार, वन सम्बर्धन तथा निजी वन कार्यक्रम	१८५०	१७५०	३६००	१८३८.२५०	१७५०	९९.६७	१००
जम्मा	४३२२	५९११	१०२३३	४२८४.९७५	५८५३.२३०	९९.०७	१००

सम्पादित कार्यक्रमका मुख्य क्रियाकलापहरु

१. तनहुं जिल्लाको पञ्च वर्षिय कार्ययोजना तयारी
२. रातमाटे पत्थरे ढुंगा सामुदायिक वन, भानु ९ को वैज्ञानिक व्यवस्थापन कार्ययोजना निर्माण (क्षेत्रफल २८२.७७ हे., घरधुरी २८९, जनसंख्या १६१९, मुख्य प्रजातिहरु साल, अस्ना, कर्मा, आदि)
३. नगर क्षेत्रमा उद्यान निर्माण तथा व्यवस्थापनमा सहयोग १ सम्पन्न (मादी सेती सा.व. क्षेत्र ब्यास १०)
४. लक्ष्य अनुसार ८ वटा समूह गठन गरि कार्ययोजना हस्तान्तरण
५. ३० वटा लक्ष्य रहेकोमा ४६ वटा सा.व.को कार्ययोजना नविकरण सम्पन्न
६. ५८० वटा सा.व.स.को अनुगमन निरीक्षण गरि पुस्तिका प्रकाशन
७. लक्ष्य अनुरूप १० वटा कबुलियती बनको समूह गठन र हस्तान्तरण सम्पन्न
८. लक्ष्य अनुरूप ५० वटा कबुलियती बन समूहको कार्य योजना नविकरण

सम्पादित कार्यक्रमका मुख्य क्रियाकलापहरू

९. १० वटा कबुलियती बनको जग्गा बिकासमा सहयोग (देवघाट, छिपछिपे)
१०. १५ वटा कबुलियती बन समूहको जिविकोपार्जन सूधार योजनामा सहयोग
११. वन संरक्षण : १० हे. अतिक्रमित वन क्षेत्र समूह मार्फत नियन्त्रणमा लिई तिलिंगेडाँडा सा.व. मा समाहित गरिएको,
१२. **जडिवुटि प्रवर्धन कार्यक्रम (तेजपात)**
जसपुर सा.व. फिरफिरेमा प्राकृतिक रुपमा पाईएको र उपभोक्ताहरूले निजी जग्गामा समेत रोपण गर्न ईच्छुक भएकोले ४ हे. (निजी १०१ घरधुरीको जग्गा र सा.व. क्षेत्र दुवैमा,)
१३. एउटा लक्ष्य भएकोमा निम्न ५ वटा निजी वनलाई वेल, तेजपात र चाँप वृक्षारोपण गर्न प्रोत्साहन स्वरुप रु. ३ लाख सहयोग गरेको
 - रतनपुर सा.व.उ.स., मिलुङ्ग १, गण्डकी कृषी फार्म वरभञ्ज्याङ्ग ९ मा ५ हे. (१ लाख)
 - तनहुँसुर मोडेल एग्रो फार्म, तनहुँसुर ६ मा २ हे. (५० हजार)
 - सिद्ध बतासन सा.व.उ.स., जामुने ६, मा १ हे. (५० हजार)
 - म्यादी तातोपानी बाखा फार्म घाँसीकुवा १ म ०.५ हे. (३० हजार)
 - साँखु डाँडा कराङ्ग अडरी सा.व.उ.स.माभुकोट, ९ मा ८ हे. (४० हजार) वृक्षारोपण गर्न अनुदान दिईएको

विरुवा उत्पादन विवरणः

स्वीकृत विरुवा उत्पादन लक्ष्यः १२०००० गोटा ,उत्पादित विरुवा १,२६,८३८ गोटा

सि. नं	नर्सरीको नाम	स्थान	लक्ष्य गोटा	प्रगति गोटा
१	जिल्ला वन नर्सरी	जि.व.का	३०,०००	३१,०००
२	दुलेगौडा इलाका वन नर्सरी	वेलचौतारा	१०,०००	१०,२००
३	से.व.शा. विमलनगर नर्सरी	विमलनगर	१५,०००	१५,१००
४	आबुं इलाका वन नर्सरी	आबुंखैरेनी	१५,०००	१६,०००
५	घाँसीकुवा इलाका वन नर्सरी	छिर्कने भञ्ज्याङ्ग	१०,०००	११,६०७
६	छाङ्ग इलाका वन नर्सरी	गुणादी	२५,०००	२७,८३५
७	व्यास इलाका वन नर्सरी	पोखरीभञ्ज्याङ्ग	१५,०००	१५,०९६
			जम्मा	१,२६,८३८

आ.व. २०७२/७३ मा ३२ जातको १,२६,८३८ वटा विरुवा उत्पादन विवरण

क्र.सं.	जात	विरुवा संख्या	क्र.सं.	जात	विरुवा संख्या	क्र.सं.	जात	विरुवा संख्या	क्र.सं.	जात	विरुवा संख्या
1	बकाइनो	23500	9	लप्सी	4377	17	अम्बा	29	25	नारेश्वर	394
2	कपुर	5526	10	खयर	1150	18	अशोक	2731	26	श्रीखण्ड	34
3	तेजपात	32393	11	इपिलइपिल	1710	19	कागती	372	27	बेल	5080
4	टांकी	27190	12	खोटेसल्ला	300	20	वयर	118	28	चियरी	39
5	गुलमोहर	1200	13	बाँस	3333	21	हर्रो वर्रो	39	29	रिट्ठा	124
6	राइखनियो	5413	14	सिसौ	750	22	काईरालो	2000	30	अमला	60
7	पौलानिया	4000	15	बडहर	644	23	बबुल	396	31	निम	1129
8	धुपी	1895	16	खनियो	250	24	म्यांगोस्टिक	334	32	निमारो	328
	जम्मा	23,500		जम्मा	12514		जम्मा	6019		जम्मा	7188

- स्वीकृत बजेटबाट उत्पादित विरुवा संख्या : १,२६,८३८ वटा
 - हरियो वनबाट चाँप विरुवा उत्पादन लक्ष्य ६०,००० मा उत्पादित संख्या : ६१,६०० वटा
 - आपूर्ती समितीबाट उत्पादन लक्ष्य, १५,००० मा उत्पादित विरुवा संख्या : १५,२०० वटा
 - विरुवा खरिद बाँस २५००, फलफूल ५०००, अम्रिसो ५०,०००, डालेघाँस १०,००० गरि
- कूल विरुवा उत्पादन र खरिद संख्या : २,७१,१३८ वटा**

विरुवा वितरण विवरण र बृक्षारोपण :

स्वीकृत कार्यक्रममा बृक्षारोपण लक्ष्य - ५ हे. रहेकोमा नीजि र सरकारी जग्गामा गरि प्रगति ४२ हे. भएको

सि.नं	बृक्षारोपण गर्ने निकाय	स्थान	विरुवा गोटा	अ. क्षेत्रफल	कैफियत
१	रतनपुर सा.व. उपभोक्ता (तेजपात)	मिलुङ्ग १,	५०००	५ हे.	नीजि जग्गा
२	गण्डकी कृषि फर्म चाँप, तेजपात, अम्रिसो, टाँकी आदि	वरभञ्ज्याङ्ग ९	४०००	२.५ हे.	नीजि जग्गा
३	तनहुँसुर मोडेल एग्री फार्म, चाँप	तनहुँसुर ६	२०००	१.५ हे.	नीजि जग्गा
४	सिद्ध बतासन सा.व.उ.स. वेल, चाँप	जामुने ६,	५०००	३.५ हे.	सा.व.को जग्गा
५	म्यादी तातोपानी बाखा फार्म, चाँप, पौलोनिया, अम्रिसो, टाँकी आदि	घाँसीकुवा १	१५००	१ हे.	नीजि जग्गा
६	साँखु डाँडा कराङ्ग अडरी सा.व. को उपभोक्ताबाट तेजपात रोपण	माभकोट,९	७०००	५ हे.	नीजि जग्गा
७	देवि थुम्का सा.व.मा चाँप रोपण	केशवटार ९	५०००	२.५ हे.	सार्वजनिक जग्गा
८	रुम्ची सा.व.मा चाँप रोपण	केशवटार ८	५०००	२.५ हे.	सरकारी जग्गा
९	कुलुङ सा.व.मा चाँप रोपण	केशवटार ९	५०००	२.५ हे.	सरकारी जग्गा
१०	जसपुर सावमा तेजपात रोपण	केशवटार ९	५०००	२.५ हे.	नीजि र सा.व. क्षेत्र
११	१५ वटा क.वनमा विरुवा रोपण	विभिन्न	१२०००	७.५ हे.	नीजि र क.व. क्षेत्र
जिवका मार्फत बर्च्याङ्ग, शिद्धवतासन र उमाचोक सावमा चाँप रोपण			८०००	५ हेक्टर	सा.व.को जग्गा

अन्य विरुवाहरु समुदाय, न.पा., स्कूल, कलेज, निजी तथा सार्वजनिक स्थानमा रोपण गर्न बाँडिएको

वन मुद्दाको विवरण :

- जि.व.का.मा दायर मुद्दा संख्या : छैन, फैसला भएका मुद्दा संख्या : ३ वटा
- जिल्ला अदालतमा दायर मुद्दा संख्या : १ वटा आ.व. ०७२/७३ मा

वन अतिक्रमणको विवरण :

- ज्यादै पुरानो सोरेनी, लोसेपोसेको रूपमा रहेको अतिक्रमण भएकोले हाल सम्म डाटा अपडेट नभएको
- जग्गाको पूर्ण नापी नभएकोले छुट जग्गा दर्ताको चाप रहेको, समूहमार्फत अतिक्रमण हटाउने प्रयास जारी

फिल्डबाट लिईएको पुरानो अतिक्रमणको विवरण २६५० हे. रहेको र निम्नानुसार पाईएको छ :

सि.नं	ईलाका	अतिक्रमण क्षेत्रफल हे.	अतिक्रमण हटाउन गरिएको प्रयास	अतिक्रमण रूप	कैफियत
१	देवघाट	९६	समूह मार्फत सा.व.मा गाभ्ने, क.व.मा दिने गरेको	घट्दो	ज्यादै पुरानो
२	आवँ खैरेनी	१०	समूह मार्फत सा.व.मा गाभ्ने, क.व.मा दिने गरेको	घट्दो	ज्यादै पुरानो
३	भानु	७	समूह मार्फत सा.व.मा गाभ्ने, क.व.मा दिने गरेको	घट्दो	ज्यादै पुरानो
४	घाँसीकुवा	३८	समूह मार्फत सा.व.मा गाभ्ने, क.व.मा दिने गरेको	घट्दो	ज्यादै पुरानो
५	ब्यास	८	समूह गठन गरि सा.व.मा दिने तथा गाभ्ने गरेको	घट्दो	ज्यादै पुरानो
६	छाड	२२३०	समूह गठन गरि सा.व.मा दिने तथा गाभ्ने गरेको	घट्दो	ज्यादै पुरानो
७	द्युलेगौँडा	२५०	समूह गठन गरि सा.व.मा दिने तथा गाभ्ने गरेको	घट्दो	ज्यादै पुरानो
८	भिमाद	११	समूह मार्फत सा.व.मा गाभ्ने, क.व.मा दिने गरेको	घट्दो	ज्यादै पुरानो

वनपैदावार विक्री वितरण तथा राजश्व सम्बन्धि विवरण

सामुदायिक वन तर्फ

सि.नं	प्रजाति	समूह संख्या	विक्री वितरण परिमाण		वनपैदावार शूलक (राजश्व रु.)	मू.अ.कर (रु.)	कै
			काठ (क्यू.फि.)	दाउरा (चट्टा)			
१	साल, खयर, असना, चिलाउने, कटुस आदि	१०१	५३,४००.६९ (गत आ.व.मा संकलित ३५,४५४.७९ र यस आ.व.को १७,९४५.९)	२३.१० (गत आ.व.मा संकलित १८.१० र यस आ.व.को ५.००)	७०,५५,५३२/-	७९,१६,५१५/-	

नोट: समूहहरुको कोषको आम्दानी रु. ४,८४,३९,८३९/- भएको

१९६ समूहलाई संकलन सहमति दिईएको परिमाण काठ १,२७,३६५.५५ क्यू.फि. र दाउरा १३७.४५ चट्टा उत्पादित काठ : १,१६,८०२.२५ क्यू.फि. र दाउरा १३१.५ चट्टा

आपूर्ति समिति तर्फ :

सि.नं.	प्रजाति	सेवाग्राही संख्या	विक्री वितरण परिमाण (क्यू.फि.)	वनपैदावार शूलक (राजश्व रु.)	मू.अ.कर (रु.)	आपूर्ति समितिको आम्दानी (रु.)	कैफियत
१	साल	४८	४८५४.३७	४,७१,६६४/-	५,३४,१००/-	४,८४,६६६/-	

वनपैदावार विक्री वितरण तथा राजश्व सम्बन्धि विवरण

नीजि आवादी तर्फ

सि.नं.	प्रजाति	विक्री वितरण गर्ने परिवार संख्या	काठ (क्यू.फिट)	दाउरा (चट्टा)	मू.अ.कर (रु)	कैफियत
१	सिसौ, आंप, खयर, सिमल आदि	२७९	५२०८३.३२	३८८.०९	२३,०३,५०८/-	

अन्य स्रोतबाट प्राप्त राजश्व :

सि.नं	शीर्षक	रकम	कैफियत
१	मुद्दामा बरामद तथा बेवारिसे काठ लिलाम विक्रीबाट	२,७६,३७५/-	
२	फर्निचर उद्योगको टांचा दर्ता, नवीकरण	१,३००/-	
३	सरकारी जग्गा कवुलियतमा भोगाधिकार गरे वापत	९७,३२६.४३	
४	मुद्दा फैसलामा दण्ड जरिवाना वापत प्राप्त	३०,२३२/-	
	जम्मा	४,०५,२३३.४३	

भूकम्प पिडितलाई काठ वितरण

- जिल्लाका २८२ जना भूकम्प पिडितलाई सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह र जि.व.पै. आपूर्ति समितिबाट गरी ६,१७५.६९ क्यू.फि. काठ उपलब्ध भएको
- ५ वटा भूकम्प पिडितको भत्केको घरको ११९३.५ क्यू.फि. काठ निकासी र ओसारपसारमा सहजीकरण गरेको ।

बेरुजु विवरण :

बेरुजु रकम सम्बन्धमा कार्यालयले पटक पटक सम्परीक्षणका लागि पठाइएकोमा प्रतिउत्तर प्राप्त नहुँदा एकिन बेरुजु रकम स्पष्ट गर्न कठिनाई भएको

आ.व. ०७१/७२ सम्मको बेरुजु रु.	आ.व. ०७२/०७३ मा फछ्यौट रु.	वांकी	पछ्यौट प्रतिशत	कैफियत
५७,८१,४१५.२६	४७,४३,९६३.८०	१०,३७,४५१.४६	८२.०५	रासन बापतको बेरुजु रु.२,७१,८९९.३३ सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा विचाराधीन रहेको व्यहोरा खुलाई टिप्पणी सहित र अन्य बेरुजु पनि सम्परीक्षणको लागि पठाइएकोमा प्रतिउत्तर प्राप्त नभएको ।

उपयोगी कार्यका भलकहरु

हरियो वन कार्यक्रमसँग समन्वय गरि लोपोन्मुख चाँप प्रजातीको बिरुवा उत्पादन, गुणादीमा मल्टिईयर बिरुवा उत्पादन

प्राकृतिक वन र निजी जग्गाको तेजपात

जसपुरमा प्राकृतिक वनको तेजपात
(३६ ईन्च गोलाई सम्मको)

समूह सदस्यको निजी
जग्गाको तेजपात

WWF/USAID/हरियो वन कार्यक्रमको आर्थिक सहयोगमा संचालित कार्यक्रमहरु

- हैसियत बिग्रको बन तथा खोरिया पुनरुत्थान
- वनमा आश्रित समूदायको जीविकोपार्जन सुधारमा अम्रिसो रोपण कार्यक्रम
 - वनमाराले ढाकेको क्षेत्र देवघाट, आँवुखैरेनी, छिम्केश्वरी
 - अनुत्पादक क्षेत्र: भिरकोट, राम्भाकोट, कोटदरवार, रिसिडरानीपोखरी, धिरिडसुन्धारा, किहुँ, गजरकोट लगायतका गाविसहरु
 - अम्रिसोको गानो वितरण तथा रोपण
- संकटापन्न चाँपको विरुवा उत्पादन कार्य : जि.ब.का. र गुणादी नर्सरीमा ६०,००० वटा

शुन्य बजेट कार्यक्रम :

आफ्नै पहलमा समूह शशक्तिकरण अभियान

क्रियाकलापहरु:

- क्लस्टरस्तरिय सावउसमूहको नेतृत्वहरु बिच समूहको काम, कर्तव्य, अधिकार र जिम्मेवारी तथा समूहले गरेका र गर्न सक्ने उत्कृष्ट कार्यका बिषयमा अन्तरक्रिया र छलफल
- कार्य समितीको बनोट, बन संरक्षण, सदुपयोग (**आन्तरिक र बाह्य**) बन बिकास, विपन्न वर्गको उत्थान तथा संस्थागत र सामाजिक बिकासमा लगानी, बार्षिक कार्यक्रम, लेखा परिक्षण र आय आर्जन प्रगती समूहले समयमै पेश गर्नुपर्ने निर्णय
- भू-कम्प पिडीतहरु (**आन्तरिक र बाह्य**) उपभोक्तालाई काठ उपलब्ध गराउन सहजीकरण र निर्णय गराईएको
- वनसंग सम्बन्धित ऐन, नियम, मार्गदर्शन, विधान तथा कार्यविधीहरुको पैरवी अभियान

शुन्य बजेट कार्यक्रम :

आफ्नै पहलमा समूह शशक्तिकरण अभियान

सफलता र सिकाईहरु :

- छोटो समयमा जिल्लाका ५५० वटा समूहका नेतृत्वहरुलाई जिम्मेवार बनाउन संभव भएको
- १०० वटा समूहको कार्य समिती पुनर्गठन भै छोटो समयमै मार्ग दर्शन बमोजिम समावेशी हुन सकेको
- समूहका नेतृत्वहरुको सम्पर्क नम्बरको डाटावेश बनाई वन संरक्षणमा तत्काल निर्देशन दिन सहज भएको
- लेखापरीक्षण विवरण जि.व.का.मा फटाफट प्राप्त हुन आएको
- वन डढेलोको सूचना समूहलाई तत्काल दिई साको नियन्त्रणमा समूह परिचालन कार्यको बृद्धि भएको,
- जिल्लाको एक तिहाइ सामुदायिक वन डढेलोबाट बचाउन सकिएको, ति मध्ये उत्कृष्ट ४२ वटा सा.व.लाई डढेलो मुक्त गरे बापत जि.व.का.बाट पुरस्कृत समेत गरिएको

सफलता र सिकाईहरु :

- समूहका गुनासो तथा अन्यौलताहरु फिल्ड मै प्रष्ट हुने अवसर सहज
- समूह सदस्यको नीजि जग्गाको बृक्षारोपणमा प्रोत्साहन गर्ने कार्यको थालनी
- समूहका विपन्नलाई समूहले आयआर्जनमा सहयोग गर्ने कार्यमा बृद्धि भएको
- समूहले विरुवा उत्पादन र बृक्षारोपणमा खर्च गर्ने कार्यको थालनी भएको
- चोरी निकासी तथा अतिक्रमण गर्नेहरुको मनोवल कमजोर गर्न टेवा पुगेको
- क्लस्टरमा काष्ठ र गैरकाष्ठ प्रजातीको बृक्षारोपण गराउन सफलता मिलेको
- समूहले वन डढेलो लगाउने ब्यक्तिको पहिचान र जरिवाना गर्ने क्षमतामा विकास भएको

सफलता र सिकाईहरु :

- चोरी निकासी र डढेलो नियन्त्रणका स्थानीय विधी एक आपसमा सिक्ने र प्रयोग गर्ने माध्यम भएको
- समूह भित्रका आपसी विवादहरु समाधान र सामाजिकीकरणमा ब्यापक सफलता मिलेको
- समूह समूहमा पारस्परिक सहयोग आदान प्रदानको शुरुवात
- समूह भित्रका भूकम्प पिडीत उपभोक्तालाई काठ दिने कार्य भै रहेको
- वन सम्बन्धि स्थानीय विवाद/द्वन्द्व स्थानीय स्तरमै समाधान गर्ने परिपाटीको शुरुवात
- समूहले जिवकाबाट सहमति लिएर मात्र रुख कटान गर्ने कार्यको थालनी

जि.व.का.को पहलमा संचालित कार्यहरु

- **प्राविधिक सहयोग :**
निजी आवादी र सा.व.को वन पैदावार संकलन, सदुपयोगमा प्राविधिक सहयोग
- **आपूर्ती समिति मार्फत सरल र सुलभ दरमा घरकाजको लागि काठ वितरण**
- **वन वातावरणसँग सम्बन्धित जिल्लास्तरका र सरोकारवाला निकायहरूसँग विभिन्न फोरममा समन्वय गर्ने कार्य जारी रहेको ।**
- **वन संरक्षण प्रचारात्मक अभियान :** वन डढेलो, चोरीकटानी, चोरी शिकारी नियन्त्रण
- **प्रचारप्रसार**
आदिकवि भानुभक्त शैक्षिक एवं धार्मिक महोत्सव २०७२ मा कार्यालयको स्टल राखी कार्यालयवाट उपलब्ध हुने सेवा सुविधाको बारेमा प्रचारप्रसार
- **मानव/वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरण तथा चोरी शिकारी नियन्त्रण प्रचारात्मक अभियान**
गै.स.सं. समन्वय समिति, तनहुँसँगको समन्वयमा देउराली गाविस, भानु नपा, देवघाट गाविस, छाड गाविसमा मानव/वन्यजन्तु द्वन्द्व व्यवस्थापन, वन्यजन्तु क्षति राहत तथा वन तथा वातावरण संरक्षण सम्बन्धी जनचेतनात्मक अभियान संचालन

कार्यक्रम सञ्चालनका उपलब्धीहरु

- जिल्लाका सबै गाविस र नगरपालिकामा सामुदायिक वन रहेको र उपभोक्तामा वन प्रतिको अपनत्व बढ्दै गएको, वनको हैसियतमा सुधार आउनुका साथै उपभोक्तालाई वनपैदावार आपूर्तिमा सहजता,
- सामुदायिक वनको वनपैदावार विक्रीबाट वर्षेनी झण्डै पाँच करोड रुपैया आम्दानी, रोजगारी अभिवृद्धि भई वन विकासका साथै उपभोक्ताका विविध आर्थिक, भौतिक तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासमा टेवा
- कवुलियती वन कार्यक्रम मार्फत वनको हैसियतमा सुधारका साथै वातावरण संरक्षण र समूह सदस्यको गरिबी न्यूनीकरणमा योगदान, रोजगारी अभिवृद्धि
- कवुलियती वन कार्यक्रम मार्फत जग्गा विहीनले जग्गा पाएका, आय आर्जनका अवसरहरु प्राप्त गरेका
- खोरिया क्षेत्रको पुनरुत्थान कार्यक्रम अभियानकै रुपमा संचालन भै वन क्षेत्रको क्षती रोकिंदै आएको
- तेजपात र अम्रिसो रोपण अभियान संचालन, वेल रोपण, संरक्षण र जुसबाट समुहमा आय आर्जन
- निजी आवादीका रुख कटान र विक्री वितरणबाट किसानहरुले लाभ लिंदै व्यापक वृक्षरोपणमा चासो बढ्दो, हरियाली वृद्धि तथा वनमा आधारित उद्योगलाई टेवा पुग्दै स्थानीय अर्थतन्त्र र रोजगारीमा वृद्धि
- वन डढेलो नियन्त्रणमा सरोकारवाला र जनचासो बढ्दो, वन्यजन्तुको संख्यामा वृद्धि,
- जिल्लाका विभिन्न सामुदायिक र कवुलियती वनहरुले उल्लेखनीय कार्य गरे वापत राष्ट्रियस्तरका विविध सम्मानहरु पाउन सफल भएका
- समुदायमा वन वातावरण संरक्षणमा चासो बढ्दै सामाजिकीकरणको भावना बढ्दै आएको

सवालहरु

समुदायिक वन तर्फ

- भूकम्प पिडितहरुलाई काठ वितरण (परिमाण र मूल्य)
- सा.ब.बिकास कार्यक्रमको मार्ग दर्शन, २०६५ को कार्यान्वयन
 - समितीको बनोट, लेखापरिक्षण, बार्षिक कार्यक्रम,
 - बन बिकासमा लगानी, विपन्न वर्गको उत्थानमा लगानी
- वनमा आधारित उद्योगको नियमन (फर्निचर, भट्टा)
- वातावरण मैत्री पूर्वाधार विकास तथा हरियाली प्रवर्धन कसरी ?
- वन क्षेत्रसँग सम्बन्धित कार्यक्रमको **IEE/EIA**
- घर भत्केका तर घर नवनाउनेलाई काठ दिन लाउने कि नलाउने ?
- कित्ते पिडितको सन्दर्भमा
- जि.व.का.वाट सा.व.को छुपान रुखको चेक जाँच कठिन (५९५ वटा सा.व.)

सवालहरु

कवुलियती वन तर्फ

- वन पैदावार प्रयोग नितीगत व्यवस्था
 - १००% सम्म Crown Cover विकास भएको -कार्ययोजनामा रेकर्ड नभएको
 - साल, खयर लगायतका प्रजातिहरु
- घरधुरी संख्या घट्दै १ घरधुरी सम्ममा सिमित भएकालाई के गर्ने ?
- पत्ता नै नलागेको (न क.वन न क. समूह)
- दिएको क.वन क्षेत्र भन्दा अन्यत्रै कार्य संचालन गरेको ।
- समूहको सदस्यता संख्यामा वृद्धिलाई कसरी मान्यता दिने ?
- समूह सदस्यमा हाल हुन पुगेका (व्यापारी, लाहुरे, PhD Holder...) के गर्ने
- विस्तृत अनुगमन जरुरी तर समित जनशक्तिबाट कठिन

सवालहरु

नीजि आवादीको रुख कटान सम्बन्धि

- सा.व.को जमिनको स्वामित्व समुदायलाई छैन तर कार्य योजना अनुसार जुनसुकै जातको रुख कटान, ओसार पसारमा अधिकार छ तर नीजि जग्गा धनीलाई साल, ओखर जातको हकमा उक्त अधिकार छैन संवैधानिक अधिकार कुण्ठित भएको अवस्था

समस्या , चुनौतीहरु

- कतिपय स्थानमा अनियन्त्रित र छाडा चरिचरण,
- सामुदायिक वनको कोष गैर वन विकास कार्यमा वढी उपयोग,
- समूहमा शुशासन तथा पारदर्शिताको कमी, लेखा परीक्षणको अभाव
- छुट जग्गा दर्ताको नाममा वन अतिक्रमणलाई वढावा लिने प्रचलन
- सामुदायिक वनको सीमा विवाद (जिल्ला, गाविस, वडा, सामुदायिक वन क्षेत्र),
- विभिन्न मन्त्रालय र विभागिय उद्देश्य आपसमा बाझिनु, एकिकृत कानून र समन्वयको अभाव ।
- सामुदायिक र कवुलियती वन समूहको संख्या बढ्दै जानु नियमन र अनुगमन कठिन ।
- चोरी शिकारी, जिल्लाको सिमा आसपास वन पैदावार चोरी निकासी, र वन क्षेत्रमा अतिक्रमण
- दुरीको आधारमा वनमा आधारित उद्योगको इजाजत दिने नीतिले कहिं शुन्य कहिं अधिक,
- कवुलियती वन समूहहरुमा कार्यक्रमको निरन्तरता र सहयोगको अपर्याप्तता, जिल्लाको खासगरी दक्षिण पूर्वी भेगमा खोरिया फडानी, वन डढेलो,
- डोजरको ड्राईभरमा आधारित बाटोघाटो निर्माणद्वारा वन विनाश र भू-क्षयमा वृद्धि, स्थानीय विकास निर्माणमा वातावरण मैत्री विकासको अवधारणले मान्यता नपाउनु ।

आगामी कार्यदिशा

- क्लस्टर स्तरका समूहका नेतृत्वहरु विच अन्तरक्रिया र सशक्तिकरण अभियानका माध्यमबाट वन ऐन, नियम तथा मार्गदर्शनको पैरवी गर्दै जिम्मेवार बनाईने
- सामुदायिक वनको वैज्ञानिक व्यवस्थापनमा जोड दिइने,
- खोरिया क्षेत्र पुनरुत्थान कार्यलाई अभै व्यापकरूपमा संचालन गरिने,
- तेजपात, अम्रिसो, वेल, च्यूरी र चाँपको व्यवसायिक खेती गर्न वढावा दिइने,
- ग्रामीण सडकमा बायोइन्जिनियरिङ मोडेलमा भू-क्षय घटाउई हरियाली वृद्धि गरिने,
- वन डढेलो तथा चरिचरण व्यवस्थापन अभै प्रभावकारी रूपमा संचालन गरिने,
- निजी वन विकास कार्यक्रमलाई थप जोड दिई अभिलेखीकरण गरिने,
- वातावरण र जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा थप पहल गरिने,
- समूहको कोषको रकम वन विकास र गरिवी न्यूनीकरणमा खर्च गराउने
- गैरकाष्ठ वनपैदावारको स्रोत सर्वेक्षण, विकास र व्यवस्थापनमा जोड दिइने,
- शहरी वन विकास कार्यहरु संचालन गरिने,
- विषयगत निकाय तथा गै.स.स. बीच समन्वय बढाई एकीकृतरूपमा कार्य गरिने,
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलन कार्यक्रम संचालन गरिने आदि ।

अन्यथा